

Monitorizarea implementării Programului de guvernare și activitate al Guvernului
„Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare 2011-2014”

Capitolul: ORDINE PUBLICĂ, SECURITATE ȘI APĂRARE

Obiectivul: Reformarea Consiliului Suprem de Securitate

Vadim ENICOV

Expert independent

Chișinău 2014

Cuprins:

Introducere.

- I.** Obiectivul de reformare a Consiliului Suprem de Securitate în documentele de politici.
 - Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO;
 - Concepția securității naționale;
 - Strategia securității naționale;
- II.** Realizarea obiectivului de reformare a Consiliului Suprem de Securitate. Activități întreprinse de Președintele RM.
 - Constituirea Comisiei pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate;
 - Elaborarea Concepției de reformare a Consiliului Suprem de Securitate.
- III.** Monitorizarea activităților întreprinse de Consiliul Suprem de Securitate.
- IV.** Activitățile întreprinse de Parlament.
- V.** Activități în domeniul sectorului de securitate întreprinse de Guvern.
- VI.** Deficiențele principale ale Consiliului Suprem de Securitate care afectează starea actuală a sectorului de securitate.
- VII.** Constatări generale.
- VIII.** Concluzii.
- IX.** Recomandări.

Acest material este realizat cu suportul Fundației Est – Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est – Europene, Guvernului Suediei sau SIDA.

Introducere

Consiliului Suprem de Securitate este un element cheie în sistemul de asigurare a securității naționale, care are misiunea de planificare, elaborare și integrare a politicilor interne, externe și militare. Fiind un organ suprem și specializat de securitate a statului, rolul Consiliului nu poate fi subestimat. Consiliul Suprem de Securitate este menit să asigure coordonarea procesului de implementare a politicilor, să sprijine Șeful Statului, Președintele Republicii Moldova în luarea unor decizii cheie în domeniul securității naționale, să asigure examinarea celor mai stringente probleme de moment sau a programelor de dezvoltare strategică.

Totuși, în lumea dinamică de astăzi, Consiliul Suprem de Securitate al Republicii Moldova activează în baza unor reglementări învechite, necorespunzătoare atât tendințelor mondiale, cât și construcției statale și necesităților Republicii Moldova. Aceste reglementări privesc securitatea națională într-un sens îngust, sub aspect strict militar, pe când reglementările internaționale, inclusiv recomandările Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite¹, recomandă o interpretare largă a sectorului de securitate, care va include organele de asigurare a ordinii de drept, organele de justiție, societatea civilă și alte componente. Baza normativă a Republicii Moldova la capitolul sectorul de securitate este depășită și nu poate răspunde provocărilor timpului.

Necesitatea reformării Consiliului Suprem de Securitate a fost menționată în repetate rânduri în documentele de politici adoptate de Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova. Printre cele mai recente documente de acest gen au fost: Concepția securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Legea nr. 112 din 22.05.2008; Strategia securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 153 din 15.07.2011; Planul individual de acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 746 din 18.08.2010.

Aceste documente reies din faptul că, sectorul de securitate a Republicii Moldova este în mare parte nesistemic, lipsit de o structură logică bine pusă la punct. Totodată, sectorul de securitate în Republica Moldova este afectat de un șir de deficiențe funcționale care diminuează substanțial capacitatea de planificare, posibilitățile de a reacționa la schimbările mediului de securitate, de a preveni în mod eficient provocările previzibile și asigurarea unui control adecvat asupra instituțiilor și structurilor sectorului de securitate. Este evident, că sectorul de securitate și în special Consiliul Suprem de Securitate ca organul suprem specializat în acest domeniu, are nevoie stringentă de remodelarea rolului și structurii acestuia, atribuțiilor și capacităților funcționale.

Scopul acestui studiu a fost de a analiza acțiunile întreprinse de autoritățile publice supreme în perioada anilor 2012-2014 în direcția realizării sarcinii de reformare al Consiliului Suprem de Securitate, rezultatele obținute și efectele acestor acțiuni.

¹ Rezoluția Consiliului de Securitate ONU număr 2151 (2014)
<http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sc11369.doc.htm>

Pentru realizarea acestui studiu au fost utilizate în primul rând informațiile făcute publice pe paginile oficiale ale autorităților statului, inclusiv actele normative publicate, comunicatele de presă, informațiile despre deciziile adoptate și rapoartele oficiale. Aceste surse au stat la baza afirmațiilor despre publicitatea unor sau altor informații. Totuși, pentru a completa lacunele informaționale, au fost analizate studii tematice ale societății civile, au fost realizate interviuri cu persoane oficiale și folosite alte surse informaționale accesibile.

I. Obiectivul de reformare al Consiliului Suprem de Securitate în documentele de politici.

- Primul document de politici de nivel național în care a fost stipulat obiectivul de reformare al Consiliului Suprem de Securitate a fost **Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO**, care se implementează începând cu 6 iulie 2006,² iar ultima versiune actualizată a fost aprobată la 18 august 2010.³

În punctul 1.4 „Reforma sectorului de securitate și apărare” se menționează: „Republica Moldova este determinată să-și reformeze sectorul de securitate și apărare în scopul sporirii eficienței lui în combaterea amenințărilor la adresa securității naționale. Acest efort are și scopul de a spori nivelul de transparență a sectorului de securitate și apărare. O evaluare a întregului sector de securitate va fi efectuată în vederea identificării celei mai adecvate formule de promovare a reformei, precum și a acțiunilor ce urmează a fi întreprinse. În baza rezultatelor acestui exercițiu va fi elaborat un Plan de acțiuni care va ghida reforma. O atenție deosebită va fi acordată instituțiilor – cheie ale sectorului de securitate, în special Consiliului Suprem de Securitate, în scopul sporirii rolului acestuia în calitate de autoritate națională de coordonare în sectorul de securitate și apărare.”

Astfel, constatăm că Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO indică la necesitatea imperativă de a asigura Consiliul Suprem de Securitate cu capacități de coordonare a politicilor de securitate, precum și definește Consiliul ca autoritate națională cheie și unică în acest domeniu. Se menționează necesitatea sporirii eficienței în combaterea amenințărilor la adresa securității naționale.

- **Concepția securității naționale**, aprobată prin Legea pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova, nr.112 din 22.05.2008⁴, stipulează necesitatea reformării sectorului securității naționale, care include, în particular, dar nu și exhaustiv:

² Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO, nr.774 din 06.07.2006. Monitorul Oficial nr.134-137 din 25.08.2006.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=317036>

³ Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO actualizat, nr.746 din 18.08.2010. Monitorul Oficial nr.166-168 din 14.09.2010.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=335977>

⁴ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=328010>

- „sporirea eficienței sectorului securității naționale, care se ghidează după necesitățile, liniile directorii și scopul securității naționale;
- consolidarea capacității de reacție a sectorului securității naționale la schimbările mediului de securitate la nivel național și internațional;
- asigurarea controlului civil asupra sectorului securității naționale;
- consolidarea legitimității sectorului securității naționale;
- redimensionarea calitativă și cantitativă a sectorului securității naționale, în felul în care va face posibilă planificarea activității și alocarea resurselor pentru acest sector în conformitate cu prioritățile societății moldovenești;
- prevenirea eficientă a situațiilor de conflict, de criză și de urgență; reunificarea țării.”

„Pentru a atinge obiectivul securității naționale, Republica Moldova va asigura, de o manieră coordonată cu restul programelor și acțiunilor la nivel național, implementarea politicii sale externe, politicii de securitate și de apărare.”

Astfel, se constată că obiectivele securității naționale sunt supra-departamentale, că este necesară redimensionarea calitativă și cantitativă a sectorului securității naționale, iar obiectivul de reformare a Consiliului Suprem de Securitate reiese în mod implicit din prevederile Concepției Securității Naționale.

- **Strategia securității naționale**, aprobată prin Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, nr.153 din 15.07.2011⁵, desfășoară aceste idei și conține prevederi importante concrete referitoare la reforma Consiliului Suprem de Securitate în subcapitolul 5.2 „Liniile directoare ale reformei sectorului de securitate națională.” În subpunctul a) „Consolidarea capacităților de planificare strategică”, se menționează că „scopul acestei sarcini îl constituie dezvoltarea unui sistem eficient de planificare în vederea asigurării securității naționale, investiția cu putere a acestuia, în funcție de amenințările și de riscurile cu impact asupra securității naționale, precum și de resursele și de instrumentele politice disponibile.” Ca metode de implementare a acestui obiectiv sunt menționate:

- „Consolidarea rolului Consiliului Suprem de Securitate, investiția sa cu funcții deliberative, de coordonare și de elaborare a politicilor în domeniile de securitate și de apărare, precum și dezvoltarea următoarelor capacități:
 - de informare și comunicare;
 - de analiză permanentă a sistemului de securitate națională și de ajustare a acestuia în funcție de evoluția amenințărilor și a riscurilor;
 - de coordonare, de monitorizare și de planificare strategică pentru prevenire și reacție în situații de criză;
- Implicarea activă în procesul elaborării politicilor de securitate a componentei civile a sectorului de securitate națională și a societății civile;
- Efectuarea periodică a analizei strategice a sistemului de securitate națională și de apărare.”

⁵ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=340510>

Reieșind din prevederile Strategiei Securității Naționale putem constata că acest document a determinat în mod explicit rolul primordial și deficiențele CSS în asigurarea sistemului de securitate națională și a definit necesitatea consolidării rolului CSS și investirea sa cu funcții deliberative.

Este necesar să menționăm că Strategia Securității Naționale a indicat că Consiliul trebuie să fie investit cu funcții deliberative reieșind din analiza documentelor precedente de politici și necesitatea asigurării Consiliului cu capacitatea exercitării: (1) funcțiilor de coordonare; (2) funcțiilor de elaborare a politicilor și (3) funcțiilor de monitorizare a implementării politicilor.

Totodată, în articolul 3 din Hotărârea Parlamentului număr 153, prin care a fost aprobată Strategia Securității Naționale, este stipulat că Consiliul Suprem de Securitate va monitoriza implementarea Strategiei și va prezenta anual Parlamentului un raport în acest sens.

Astfel, această hotărâre a Parlamentului investește Consiliul cu funcția de monitorizare, analiză și coordonare a politicilor în domeniul securității naționale. Însă, mai jos vom vedea că această funcție nu este realizată.

II. Realizarea obiectivului de reformare a Consiliului Suprem de Securitate. Activități întreprinse de Președintele RM.

În pofida faptului că obiectivul de reformare al CSS a fost stabilit în documente oficiale încă începând cu anul 2006, iar în anul 2011 a fost în mod expres detaliat în Strategia Securității Naționale, primele acțiuni concrete au început să fie întreprinse abia peste un an de la aprobarea Strategiei:

- Constituirea Comisiei pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate.

La 14 septembrie 2012 Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a emis un decret privind constituirea Comisiei pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate⁶. Comisia a fost constituită cu următoarea componență:

Președintele Comisiei:

BARBĂNEAGRĂ Alexei, consilier al Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării și securității naționale, secretar al Consiliului Suprem de Securitate;

Secretarul Comisiei:

ONOFREI Andrei, șef al Serviciului Consiliului Suprem de Securitate;

Membri:

STOIANOGLO Alexandr, președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului;

⁶ Decret număr 297 din 14.09.2012.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=344802>

LEANCĂ Iurie, viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene;
NEGRUȚA Veaceslav, ministru al finanțelor;
EFRIM Oleg, ministru al justiției;
RECEAN Dorin, ministru al afacerilor interne;
MARINUȚA Vitalie, ministru al apărării;
ZUBCO Valeriu, Procuror General
DEDIU Valentin, director adjunct al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova;
DUCA Gheorghe, Președinte al Academiei de Științe a Moldovei;
CIBOTARU Viorel, director al Institutului European de Studii Politice;
BARBĂROȘIE Arcadie, director executiv al Institutului de Politici Publice;
ȚARANU Anatol, director al Centrului de Cercetări Strategice și Consultanță Politică „Politicon”.

Componența Comisiei a întrunit practic toți membrii Consiliului Suprem de Securitate la acel moment, cu excepția Președintelui Parlamentului, Prim-ministrului și unor demnitari. Plus, în componența Comisiei au fost incluși trei reprezentanți ai societății civile.

Decretul Președintelui Republicii Moldova a stabilit că Comisia pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate urmează să:

- a) elaboreze proiectul Legii cu privire la Consiliul Suprem de Securitate ținând cont de rolul și locul Consiliului Suprem de Securitate în sistemul organelor securității statului și reieșind din contextul geopolitic actual;
- b) prezinte Președintelui Republicii Moldova până la 1 februarie 2013 proiectul Legii cu privire la Consiliul Suprem de Securitate;
- c) creeze un grup de lucru interdepartamental care să acorde asistența necesară Comisiei;
- d) antreneze în activitatea sa experți și specialiști din cadrul altor autorități care nu sunt reprezentate în Comisie.

Comisia constituită și-a îndeplinit scopul. Urmare activității sale, a fost elaborată Concepția de reformare a Consiliului Suprem de Securitate și un proiect de Lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate, care a fost prezentat Președintelui Republicii Moldova și membrilor Consiliului⁷.

În pofida necesității realizării cât mai urgente a obiectivului de reformare a CSS, acțiunile de mai departe pentru realizarea obiectivului stabilit rămân a fi lipsite de o explicație logică și de o perspectivă clară.

Din motive inexplicabile proiectul de lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate nu a fost examinat de către Consiliul Suprem de Securitate și nu a fost prezentat Parlamentului ca

⁷ Comunicat de presă.

<http://www.presedinte.md/rom/css-comunicate-de-presa/consiliul-suprem-de-securitate-a-examinat-modul-de-implementare-a-strategiei-securitatii-nationale-a-republicii-moldova>

inițiativă legislativă a Șefului Statului. Până în prezent, în lucrul asupra proiectului sunt antrenați colaboratorii Aparatului Președintelui Republicii Moldova și în special al Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, colaboratori din alte structuri statale, precum și experți internaționali.

La moment, situația cu proiectul de lege rămâne pe cât de confuză pe atât de inexplicabilă. Din informațiile publice nu este clar care este ultima versiune oficială a proiectului, care sunt prevederile asupra cărora există opinii divergente, care este argumentarea acestor divergențe, care sunt acțiunile preconizate pentru a găsi o soluție și pentru a definitiva proiectul. Nu este clar când proiectul va fi înaintat Parlamentului și când obiectivul de reformare al Consiliului Suprem de Securitate va fi realizat.

Până în prezent, proiectul nu este definitivat ca inițiativă legislativă.

- Elaborarea Concepției de reformare a Consiliului Suprem de Securitate.

Concomitent cu elaborarea proiectului de lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate, Comisia pentru reformarea Consiliului a elaborat și Concepția de reformare a Consiliului Suprem de Securitate.

Această Concepție a fost prezentată la ședința Consiliului Suprem de Securitate, prezidată de Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, care a examinat în ședința din 26 noiembrie 2012 modul în care este implementată Strategia securității naționale a Republicii Moldova.

La această ședință, membrii Consiliului au decis asupra necesității elaborării unui Plan de Acțiuni pentru implementarea Strategiei securității naționale. Îndreptați spre necesitatea reformării Consiliului, membrii acestuia la ședință au convenit asupra consolidării capacității de planificare strategică a Consiliului Suprem de Securitate, care va efectua o analiză permanentă a sistemului de securitate națională și de ajustare a acestuia în funcție de amenințări și riscuri, va coordona și va monitoriza activitățile în domeniul securității naționale ale structurilor relevante ale statului⁸.

Totodată, Membrii CSS au aprobat Concepția de reformare a Consiliului Suprem de Securitate, care prevede, între altele, sporirea eficienței în combaterea amenințărilor la adresa securității naționale și sporirea nivelului de transparență a sectorului de securitate și apărare. Conținutul Concepției nu este secret și ne-a devenit cunoscut în urma interviurilor în cadrul Serviciului Consiliului Suprem de Securitate. Totuși, textul acesteia nu a fost făcut public pentru o discuție largă.

Concepția conține cinci capitole: Aspecte generale; Descrierea situației și definirea problemei; Instrumentele și căile de reformare a CSS; Evaluarea impactului reformei CSS și lista actelor

⁸ Comunicat de presă.

<http://www.presedinte.md/rom/css-comunicate-de-presa/consiliul-suprem-de-securitate-a-examinat-modul-de-implementare-a-strategiei-securitatii-naționale-a-republicii-moldova>

legislative și normative de relevanță care urmează a fi elaborate, abrogate sau modificate în contextul implementării concepției.

Potrivit Concepției, pentru a realiza reforma CSS, este necesară reorganizarea cardinală a întregului sistem de coordonare și de elaborare a politicilor în domeniile de securitate și de apărare, pornind de la realizarea celor mai stringente obiective, precum:

- a) Elaborarea, promovarea, adoptarea și implementarea unei Legi cu privire la Consiliul Suprem de Securitate, ținând cont de prevederile Strategiei Securității Naționale.
- b) Modificarea cadrului legal referitor la activitatea organelor securității statului și organelor conexe ca urmare a determinării noilor competențe ale CSS, prin abrogarea actelor sau prevederilor învechite, ineficiente în situația actuală, generatoare de duble interpretări.
- c) Elaborarea unui Regulament privind organizarea și funcționarea Serviciului Consiliului Suprem de Securitate în sensul sporirii eficienței și competențelor acestuia.
- d) Identificarea posibilității de asigurare financiară a reformei, inclusiv prin prisma lărgirii statelor de personal și modernizării eficiente a mijloacelor tehnice utilizate în activitatea profesională.
- e) Asigurarea caracterului transparent al activității de reformare a CSS.

Obiectivele Concepției nu sunt realizate pînă în prezent, fiind în proces de definitivare proiectul de Lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate.

Din analiza textului concepției constatăm că la momentul actual nu se urmărește o modificare substanțială al locului și rolului Consiliului Suprem de Securitate în sistemul organelor supreme a securității statului. Totodată, concepția nu stabilește clar acțiunile planificate, termenii și executorii acestor acțiuni. Respectiv, Concepția rămâne a fi un text declarativ de intenții, fără o finalitate clară.

Deși de la ședința CSS în cadrul căreia, potrivit anunțului de pe pagina web a Președintelui Republicii Moldova a fost aprobată concepția, au trecut deja 18 luni, în practică nu a fost realizată nici o acțiune pentru implementarea acesteia.

Valoarea acestui documentului este minimă. Concepția nu aduce nimic nou pe lângă documentele de politici menționate mai sus, ba mai mult chiar constituie un pas înapoi deoarece este neglijată opțiunea deciziilor deliberative.

III. Monitorizarea activităților întreprinse de Consiliul Suprem de Securitate.

În prezent, Consiliul Suprem de Securitate activează în componența stabilită de Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, care la 10 iunie 2013 a semnat decretul privind

constituirea Consiliului Suprem de Securitate într-o nouă componență⁹. Conform decretului prezidențial, președintele Consiliului Suprem de Securitate este Nicolae Timofti, președinte al Republicii Moldova, Comandant Suprem al Forțelor Armate.

Secretar al Consiliului Suprem de Securitate este numit Alexei Barbăneagră, consilier al președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării și al securității naționale.

Membrii Consiliului Suprem de Securitate sunt:

Igor CORMAN - Președinte al Parlamentului

Iurie LEANCĂ - Prim-ministru

Alexandru STOIANOGLO - președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului

Natalia GHERMAN - viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene

Valeriu LAZĂR - viceprim-ministru, ministru al economiei

Eugen CARPOV - viceprim-ministru

Vitalie MARINUȚA - ministru al apărării

Dorin RECEAN - ministru al afacerilor interne

Veaceslav NEGRUȚA - ministru al finanțelor

Oleg EFRIM - ministru al justiției

Ion PĂDURARU - secretar general al Aparatului Președintelui Republicii Moldova

Mihai BĂLAN - director al Serviciului de Informații și Securitate a Republicii Moldova

Corneliu GURIN - Procuror General

Dorin DRĂGUȚANU - Guvernator al Băncii Naționale a Moldovei

Viorel CHETRARU - director al Centrului Național Anticorupție.

Noul Consiliu Suprem de Securitate nu a adus modificări în componența nominală, comparativ cu precedentul constituit de președintele Timofti.

În perioada vizată, pe pagina oficială a Președintelui Republicii Moldova,¹⁰ au fost făcute publice informații cu privire la ședințele CSS și subiectele discutate:

- Din 5 Iunie 2012 privind corupția în instituțiile de stat;
- Din 29 Iunie 2012 privind securitatea sistemului bancar;
- Din 15 Octombrie 2012 cu privire la situația infracțională din țară și măsurile de combatere a crimelor;
- Din 26 Noiembrie 2012 cu privire la implementarea Strategiei Securității Naționale și reformarea Consiliului Suprem de Securitate;
- Din 11 Iunie 2013 cu privire la securitatea sectorului bancar;

⁹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=348216>

¹⁰ <http://www.preседinte.md/rom/css-comunicate-de-presa>

- Din 17 Iunie 2013 cu privire la reformarea Serviciului de Informații și Securitate și cu privire la reformarea Consiliului Suprem de Securitate;
- Din 16 Iulie 2013 cu privire la disciplina militară din Armata Națională;
- Din 11 Noiembrie 2013 cu privire la securitatea ecologică;
- Din 7 Aprilie 2014 cu privire la securitatea regională;

Deciziile adoptate nu au fost făcute publice.

Cum a fost menționat mai sus, Parlamentul prin textul Strategiei Securității naționale a investit Consiliul Suprem de Securitate cu funcția monitorizării și coordonării reformelor în sectorul de securitate. Această funcție nu este valorificată. Reformele în domeniul apărării, ordinii de drept și justiției se implementează răzleț, coordonare strategică nu există, iar rezultatele lor nu corespund obiectivelor declarate ale guvernării.

Nici obiectivul de reformare al CSS nu este realizat. Deși problema a fost discutată la ședințele respective, așa și nu a fost elaborată o viziune clară și consolidată asupra viitorului Consiliu reformat: nici privind componența, nici privind funcțiile și împuternicirile lui, nici privind forța deciziilor acestuia, nici privind funcționalitatea secretariatului Consiliului. Toate aceste probleme rămân nerezolvate, la nivelul secolului trecut. Asta în condițiile că în ultimele decenii în Republica Moldova a fost realizată dar nefinalizată o reformă constituțională, s-au conturat noi amenințări la adresa securității și s-au făcut vizibile multiplele lacune din sectorul de securitate: de la capacitățile forțelor armate și structurilor de forță până la respectarea drepturilor omului în stat. Activitatea Consiliului Suprem de Securitate este realizată prin inerție, fără o bază normativă corespunzătoare și fără o direcție strategică.

Totodată, deoarece deciziile , dacă au fost, nu au servit pentru elaborarea unor decrete sau acte normative, se impune concluzia că activitatea CSS este ineficientă și nu contribuie la activitatea Șefului Statului.

IV. Activitățile întreprinse de Parlament.

În perioada examinată, anii 2012-2014, Parlamentul Republicii Moldova nu a aprobat careva acte normative sau documente de politici în domeniul reformării Consiliului Suprem de Securitate.

Totodată, reprezentanții Parlamentului: Președintele Parlamentului și președintele Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică, au participat la lucrul Consiliului Suprem de Securitate, contribuind la adoptarea Concepției de reformare a Consiliului și la examinarea proiectului de Lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate.

Conform Articolul 111 din Regulamentul Parlamentului, Controlul asupra executării legii (publicarea în termenele stabilite, organizarea studierii prevederilor legii etc.) de către organele și persoanele competente, precum și determinarea eficienței acțiunii legii revin comisiei permanente de profil asistate de Direcția juridică a Secretariatului Parlamentului, altor comisii, create în acest scop de Parlament. Contrar acestor prevederi, careva informații despre ședințe a Comisiei parlamentare de profil la tema reformării CSS nu au fost făcute publice.

Trezește nedumeriri această atitudine a organului legislativ, care în repetate rânduri și în diferite componente politice a declarat intenția reformării Consiliului Suprem de Securitate. Nu se întrevide altă explicație decât declararea anumitor obiective pentru partenerii străini și ajustarea lor până la refuz în politica internă, încât nu se mai realizează.

V. Activități în domeniul sectorului de securitate întreprinse de Guvern.

Actualul Guvern activează în baza Hotărârii Parlamentului nr. 125 din 30 Mai 2013, pentru acordarea votului de încredere Programului de activitate și întregii liste a Guvernului. Programul de activitate al Guvernului pentru anii 2013 - 2014 este intitulat „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”. Acest program continuă prevederile programului de activitate cu aceeași denumire, aprobat prin votul de încredere al Parlamentului, exprimat în Hotărârea număr 22 din 25 Septembrie 2009.

La capitolul Edificarea statului de drept, subcapitol Ordine publică, securitate și apărare, litera d, sunt trasate obiectivele de guvernare în domeniul Securitate națională și apărare:

1. Reformarea sectorului de securitate în conformitate cu standardele internaționale;
2. Contracararea eficientă a riscurilor de bază privind securitatea națională, precum și asigurarea securității împotriva riscurilor regionale și globale.

Pe lângă faptul că sunt obiective de ordin general și neclare, nici acestea nu sunt realizate.

Ca acțiuni prioritare sunt numite:

- Excluderea conflictului de interese, a dublărilor de competență și funcționalitate între instituțiile de ordine publică, securitate și apărare;
- Menținerea pe agenda dialogului cu partenerii străini a provocărilor legate de manifestările separatiste și teroriste, proliferarea armelor și drogurilor, migrația ilegală, insecuritatea energetică etc.;
- Perfecționarea analizei și planificării în domeniul securității naționale;
- Finalizarea analizei strategice a sectorului de securitate și apărare a țării;
- Implementarea instrumentelor de exercitare a controlului civil și democratic asupra sectorului de securitate națională;
- Contribuirea activă la Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA) a UE și la operațiunile internaționale de stabilizare și de menținere a păcii;
- Profesionalizarea graduală a Armatei Naționale;

- Perfecționarea sistemului actual de mobilizare;
- Asigurarea controlului spațiului aerian național prin dezvoltarea capabilităților naționale și prin cooperarea cu partenerii străini;
- Dezvoltarea în cadrul Armatei Naționale a capacităților de colectare și analiză a informației în scopul apărării naționale.

În activitatea sa Guvernul s-a condus de Planul de acțiuni pentru anii 2012 – 2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului număr 289 din 7 Mai 2012. Ulterior, pentru a oferi un cadru unic, transparent și eficient de monitorizare și evaluare a activității Guvernului, a fost elaborat următorul Plan de acțiuni al Guvernului pentru anul 2014, aprobat prin Hotărârea Guvernului număr 164 din 5 Martie 2014. Ambele Planuri de acțiuni, la Capitolul Ordine publică, securitate și apărare, conțin punctul securitate națională și apărare, care repetă obiectivele menționate în programul de guvernare, însă acțiuni concrete ce ar ține de reformarea Consiliului Suprem de Securitate în acest plan nu se regăsesc.

Respectiv, careva acțiuni în acest sens nu au fost întreprinse, cu excepție celor de participare a membrilor Guvernului la activitatea Consiliului Suprem de Securitate, aprobarea în această calitate a Concepției de reformare a Consiliului Suprem de Securitate și elaborarea proiectului de Lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate.

Constatări: reforma Consiliului Suprem de Securitate nu face parte din acțiunile programate ale Guvernului. Aceasta poate fi privită doar în contextul general de reformare a sectorului de securitate, însă deoarece nu a fost întreprinsă nici o acțiune în această direcție, concluzionăm că Guvernul nu se preocupă de această problemă.

VI. Deficiențele principale ale CSS care afectează starea actuală a sectorului de securitate.

Starea actuală a sectorului de securitate, în opinia autorului, este nesatisfăcătoare, din următoarele motive:

- Consiliul Suprem de Securitate, ca o autoritate publică supremă în domeniul asigurării securității, nu a devenit efectiv, profesional și responsabil;
- Structura și componența Consiliului Suprem de Securitate oscilează în permanență pe parcursul anilor, fără a avea o concepție durabilă;
- Atribuțiile și funcțiile Consiliului sunt confuze, iar baza normativă este interpretată aleatoriu;
- Lipsește o agendă strategică a CSS, precum și un sistem unic de elaborare a politicilor în domeniul sectorului de securitate;
- Deciziile Consiliului, dacă există, nu sunt făcute publice și nu aduc nici un impact vizibil;

- Lipsește un cadru legislativ complet cu privire la activitatea Consiliului Suprem de Securitate, care ar trebui să justifice rolul său de organ suprem specializat în domeniul securității naționale;
- Nu este asigurată activitatea Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, prin suportul informațional și operațional din partea structurilor sectorului de securitate, reglementat normativ.
- Reieșind din lacunele menționate, capacitatea de reacție la ultimele evoluții din regiune este scăzută. Dacă la nivel politic sunt întreprinse careva acțiuni în această direcție, cum ar fi Hotărârea Parlamentului număr 19 din 6 Martie 2014, pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova în legătură cu evoluția situației din Ucraina, atunci la nivel operațional reacția nu este vizibilă.

VII. Constatări generale.

1. În perioada vizată nu au fost executate prevederile:
 - Concepției securității naționale a Republicii Moldova, aprobate prin Legea număr 112 din 22.05.2008;
 - Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Parlamentului număr 153 din 15.07.2011;
 - Planului individual de acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, aprobat prin Hotărârea Guvernului număr 746 din 18.08.2010.
2. În perioada vizată au fost înregistrate numai două acțiuni care vizează realizarea obiectivului de reformare a CSS: crearea comisiei de reformare al Consiliului Suprem de Securitate și aprobarea la 26 Noiembrie 2012 a Concepției de reformare a CSS. Totuși, nici acestea nu sunt acțiuni practice pe calea reformării, cum ar putea fi adoptarea unei legi, emiterea unui decret, modificarea componenței CSS, schimbarea structurii Serviciului CSS și altele.
3. Nici una dintre acțiunile declarate ca intenții nu au avut o finalitate.
4. Acțiunile au fost inconsistente și mult prea lente. Astfel, de la investirea Președintelui Republicii Moldova până la crearea Comisiei pentru reformarea CSS au trecut șase luni. Elaborarea Concepției și aprobarea ei a durat încă patru luni. Oricum, aceste acțiuni au rămas fără finalitate, deja împlinindu-se încă 18 luni de la aprobarea Concepției de reformare a CSS.
5. Proiectele elaborate în această perioadă, nu au adus schimbări substanțiale de conținut comparativ cu primul proiect de lege cu privire la Consiliul Suprem de Securitate elaborat și prezentat Parlamentului ca inițiativă legislativă în anul 2008. Nu aduce nimic nou acest proiect nici comparativ cu Regulamentul cu privire la Consiliul Suprem de Securitate, care în prezent asigură baza normativă a activității lui.

6. În acest context, considerăm că procesul de reformare a Consiliului Suprem de Securitate se află în stare de stagnare. Sarcinile planificate nu au fost realizate. Nu au fost stabilite nici termene de executare, nici executorii responsabili.

Situația respectivă, de stagnare a reformei aduce un impact negativ asupra sectorului de securitate, făcând-ul vulnerabil mai ales amenințărilor din regiune din ultima perioadă.

VIII. Concluzii.

- Obiectivul de reformare al Consiliului Suprem de Securitate a rămas nerealizat, iar responsabilitatea pentru nerealizarea acestui obiectiv aparține Președintelui Republicii Moldova;
- Eforturile Președinției RM în realizarea acestui obiectiv au fost lipsite de consistență și susținere politică, iar acțiunile de mai departe rămân nedefinite;
- Parlamentul și Guvernul nu au contribuit în nici un fel la reformarea Consiliului Suprem de Securitate, decât prin participarea membrilor din oficiu la ședințele Consiliului;
- Lipsa oricăror acțiuni pentru realizarea obiectivului de reformare a Consiliului denotă lipsa unei voințe politice ferme în acest domeniu, precum și lipsa unei viziuni clare asupra modului de reformare a CSS;
- Lipsa unor poziții oficiale ale Președinției, Parlamentului, partidelor politice privind reforma CSS nu contribuie la identificarea principalelor impedimente și eventualelor soluții, dar contribuie la stagnarea în continuare a procesului;
- Perspectivele de realizare a obiectivului de reformare sunt compromise;
- Fără o intervenție urgentă și activă din partea Președintelui Republicii Moldova procesul de reformare al Consiliului Suprem de Securitate nu va fi realizat.

IX. Recomandări.

Analiza procesului de reformare a Consiliului Suprem de Securitate denotă clar lipsa unei poziții politice asupra necesității de reformare și modalității de reformare. Nici nu sunt puse în discuție locul și rolul Consiliului Suprem de Securitate în structura sectorului de securitate.

În acest sens, ar fi utilă studierea practicii internaționale la acest capitol, precum și ultimelor recomandări a Consiliului de Securitate a Organizației Națiunilor Unite din 28 Aprilie 2014 privind reformarea sectorului de securitate, care demonstrează elocvent direcția de reformare a sectorului de securitate, precum și consecințele negative a târâgării acestui proces.

Situația actuală poate fi depășită prin:

1. elaborarea unui proiect de lege nou, care ar aduce schimbări substanțiale în noțiunea de activitate a Consiliului Suprem de Securitate;
2. înaintarea Parlamentului a inițiativei legislative pentru adoptarea Legii cu privire la Consiliul Suprem de Securitate și adoptarea acesteia;
3. fortificarea activității secretariatului Consiliului Suprem de Securitate, care ar asigura buna funcționare a Consiliului, sporirea capacităților de analiză și elaborare de politici.